

Evropski puls

Elektronski mjesečnik za evropske integracije - broj 87, decembar 2012.

TEMA BROJA

Što je suština otvaranja i zatvaranja
poglavlja 25 - Nauka i istraživanje

intervju

Izvršna direktorica Akcije za ljudska
prava, Tea Gorjanc Prelević

analiza

Koliko je bolno Mišljenje VK
o amandmanima na Ustav

region

Još jedna teška godina za Balkan

Uvodnik: **Nauka**

Vladan Žugić

Otvaranje i privremeno zatvaranje Poglavlja 25 – Nauka i istraživanje, prvog od ukupno 35 pregovaračkih poglavlja Evropske unije (EU) sa Crnom Gorom, ostalo je u potpunoj sjenci izbora nove Vlade i njenih mjera štednje. U Poglavlju 25 ima vrlo malo zajedničkog evropskog zakonodavstva koje je Crna Gora ranije prenijela u svoj pravni system i to područje je uglavnom u nadležnosti članica, odnosno kandidatkinja za članstvo u EU. Jasno je da odluka Unije da sa Crnom Gorom privremeno zatvori ovo poglavlje ne predstavlja ništa drugo do znak ohrabrenja na samom početku dugog puta, ali nije jasno na čemu je crnogorska Vlada bazirala optimistično obećanje EU da će do kraja ove decenije povećati ulaganje u nauku i istraživanje za čak 1% BDP. I to u trenutku kada nova Vlada **Mila Đukanovića** blokira januarsko povećanje penzija i nameće porez od 3% na zarade, koji će u daleko najvećem broju slučajeva platiti sami zaposljeni. Umjesto jedinog principa za koji zna – teret krize svima podjednako – Vlada kabinet Đukanovića bi mogao da krene u naplatu poreza svim poslodavcima, iako bi to značilo udaranje po džepu donatora i tajkuna povezanih sa elitom na vlasti. Neselektivno obavljanje posla od inspekcijских i poreskih službi bi sigurno više napunilo budžet, nego što će se stezanjem kaiša zaposljenima. Za Vladu, koja ne namjerava da odustane od hazarder ekonomije, biće prava nauka kako izvući Crnu Goru na put ekonomskog oporavka u momentu kada EBRD i Svjetska banka predviđaju rast za tek koji promil iznad nule.

Kalendar

04. decembar **Izabrana nova Vlada** / Skupština Crne Gore izabrala novu Vladu koju će voditi premijer **Milo Đukanović**. To je Đukanovićev sedmi premijerski mandat od februara 1991. kada je prvi put došao na mjesto šefa izvršne vlasti. Za ministra vanjskih poslova i evropskih integracija izabran dotadašnji premijer **Igor Lukšić**.
11. decembar **I u zaključcima Savjeta EU o korupciji na visokom nivou** / Savjet ministra EU ocijenio da je Crna Gora napredovala u evropskim integracijama, ali traži da se "postignuti uspjesi nadograđuju". "Posebna pažnja treba da se posveti uspostavi solidnih rezultata na polju vladavine prava sa ciljem da se reforme primjene i ostanu primijenjene, a specijalno kad je riječ o organizovanom kriminalu i korupciji, pa i na visokom nivou", navodi se u tekstu zaključaka Savjeta ministara. Ukazuje se i da su potrebni daljnji naponi kako bi se osiguralo nezavisno sudstvo koje treba da bude svjesno svoje odgovornosti.
18. decembar **Za početak Nauka i istraživanje** / Crna Gora otvorila i privremeno zatvorila 25. poglavlje "Nauka i istraživanje" na međuvladinoj konferenciji u Briselu na kojoj je, s jedne strane prisustvovao evropski komesar za proširenje **Štefan File** i šef kiparske diplomatije **Erato Kozakou-Markoullis** i, s druge strane ministar spoljnih poslova i evropskih integracija Crne Gore **Igor Lukšić**. To je prvo od ukupno 35 pregovaračkih poglavlja.
19. decembar **Otvaranje poglavlja 23 i 24 na jesen** / Crna Gora bi mogla da otvori poglavlja 23 i 24 sljedeće jeseni, a Evropska komisija (EK) očekuje da će skringing za sva pregovaračka poglavlja biti završen do kraja juna, rekao funkcioner Direktorata za proširenje EK **Stefano Sanino**.
24. decembar **Marović: Evropa nas ne smatra jednakim** / Potpredsjednik vladajuće Demokratske partije socijalista (DPS) **Svetozar Marović** postavio je dilemu da li je "Evropa jednaka za sve, ili nam trebaju reći da moramo da platimo višu cijenu jer nas smatraju malom i problematičnom?". "Možda je to ključ, ali onda taj razgovor moramo svesti na taj otvoreni nivo. Mi smo problem na Balkanu i oni nas ne smatraju jednakim, nego za nas moraju da važe posebna pravila", rekao Marović. Kao primjere, on je naveo da je Crna Gora ukinula klevetu, iako to nije uradila ni jedna velika zemlja u Evropi.

Proširenje za izlaz iz krize

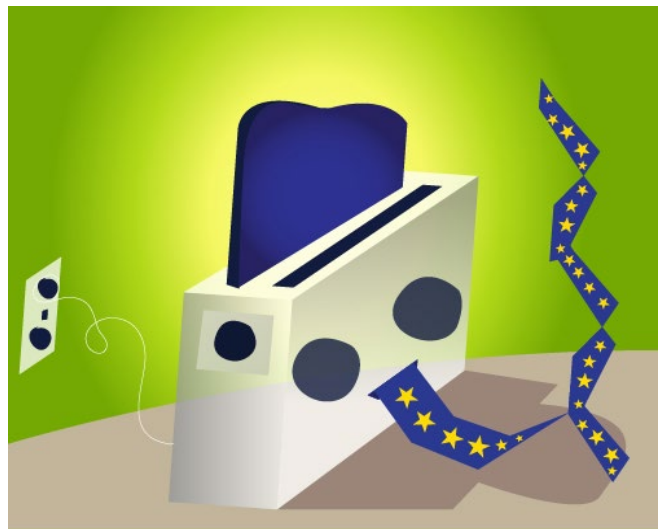
Rosa Balfour

Corina Stratulat

Autorke su više
analitičarke u
Centru za evropske
politike

Proširenja su od samog početka sastavni dio razvoja Evropske unije. Od svog nastanka Unija je u šest rundi proširenja porasla sa šest na 27 članica, još sedam država zapadnog Balkana čeka na red, kao i Island, Turska, a prema članu 49 Sporazuma o EU, mogućnost pristupanja je otvorena i za svaku drugu „evropsku“ zemlju koja ispunjava kopenhavske kriterijume. Od 2005. naovamo, međutim, politika proširenja je postala osjetljivo pitanje koje je teško održati na dnevnom redu Unije. „Zamor od proširenja“ je dežurni krivac za sve i svašta, od propalih referenduma o Ustavnom sporazumu u Francuskoj i Holandiji do „poljskih vodoinstalatera“, iako je u oba slučaja stvarni efekat proširenja minimalan. Većina smatra da je Bugarskoj i Rumuniji prerano dopušteno da postanu članice. Na sve to treba dodati i posljedice ekonomske krize, koje guraju proširenje na samo začelje liste evropskih prioriteta. U slučaju zemalja zapadnog Balkana, tu je još i pitanje lošeg imidža i bojazan vezana za neriješena pitanja državnosti, međuetničkih odnosa, kao i političkih i ekonomskih tenzija. Kombinacija navedenih faktora dovela je do toga da EK sve češće mora da pribjegava raznim inovacijama kako bi se održao momentum reformi u regionu, u čemu se nerijetko suočava i sa rastućom „nacionalizacijom“ procesa proširenja. Drugim riječima, osim već poznatih uslova koje postavlja i nadzire Komisija, progres pojedinačnih zemalja u procesu pristupanja sve više zavisi i od specifičnih kriterijuma koje zacrtava Savjet EU, nerijetko pod pritiskom pojedinačnih članica. Kopenhavski kriterijumi nijesu jedini izvor evropskih standarda za one koji žele da se pridruže Uniji: tu je zajednička pravna tekovina koja se proširuje iz dana u dan, dodatni uslovi sadržani u zaključcima Savjeta, kao i Ugovor iz Lisabona, u kojem se kaže da EU može po potrebi uvesti nove zahtjeve za članstvo preko Savjeta. Mijenjanje pravila usred igre nije preporučljivo. Iskustvo pokazuje da su konkretni, mjerljivi kriterijumi i ciljevi, prilagođeni regionalnom ili nacionalnom kontekstu, najbolji način da zemlje kandidati na kraju ispunje i okvirne zahtjeve članstva. Uz to, promjenjivi kriterijumi lako mogu ugro-

ziti kredibilitet Unije u regionu. Drugo pitanje je apsorpcioni kapacitet Unije za buduća proširenja. Hoće li sve brojnija EU nastaviti da funkcioniše kako treba? Potencijalna revizija ugovora u kontekstu izmjena pravila ekonomskog upravljanja je prilika da se razgovara i o prijedlozima vezanim za buduća proširenja. Hoće li se proces proširenja usporiti nakon Hrvatske, ili čak biti potpuno zaustavljen za neke kandidate, ili će se unutar unije stvoriti više kategorija članstva, koje će možda zahtijevati različite kriterijume? Odgovor na ova pitanja zahtijeva ozbiljnu i smislenu raspravu unutar članica, i na nivou Unije. To je zato što se ova pitanja ne tiču samo strukture buduće strategije proširenja, već i prirode EU kao nadnacionalne organizacije i globalnog aktera. Iz ove perspektive, pravo pitanje nije kako trenutna situacija u EU utiče na proširenje, već kako proširenje može uticati na rješavanje trenutnih problema Unije na najbolji mogući način. To, takođe, znači da nije ni dovoljno ni moguće čekati da se riješi kriza da bi se pobrinuli o svemu ostalom. Od sedamdesetih naovamo proširenja predstavljaju osnovni izvor promjena u EU – ekonomskih, političkih i institucionalnih. Nema razloga da i ovaj put ne bude tako. Proširenje je oblast u kojoj EU najbolje dokazuje svoju snagu u širem regionu i kredibilitet u odnosu na ostatak svijeta.

Izvor: izvodi iz izvještaja Odboru za EU britanskog Doma Lordova.

Što znači odluka EU da na početku pregovora sa Crnom Gorom privremeno zatvori poglavlje Nauka i istraživanje

Društvo zasnovano na znanju ili politika

Tina Radulović

Crna Gora je istog dana, 18. decembra, u Briselu otvorila i privremeno zatvorila Poglavlje 25 - Nauka i istraživanje, ali u toj oblasti predstoji još posla s obzirom da je Vlada preuzela obavezu da do 2025. dostigne evropski nivo ulaganja u nauku od 3%, da dalje stimuliše istraživanja i uključivanje crnogorskih naučnika u evropski istraživački prostor. Njihov angažman bi trebalo da omogući da kroz najznačajnije projekte obezbijedi značajan novac za ulaganje u nauku i nacionalnu ekonomiju, ali sa druge strane Vlada će morati da animira privatni sektor da učestvuje u evropskim istraživačkim programima, jer je ono "i dalje nedovoljno". Poglavlje 25 se odnosi na usklađenost naučne politike i zakonodavstva u oblastima nauke i istraživanja u državama kandidatkinjama, konkretno u Crnoj Gori s Ugovorom o funkcionisanju EU i usvojenim ciljevima, smjernicama i prioritetima EU u ovoj oblasti. To poglavlje ima vrlo malo zajedničke evropske legistative (acquis communautaire) jer je ta oblast uglavnom u nadležnosti nacionalnih

Profesor Filip Kovčević ocjenjuje da je tragedija što Brisel, zbog svojih pragmatičnih ciljeva, ovakvu "obmanu" crnogorske Vlade prihvata bez ikakvih problema. "U Crnoj Gori ni Ajnštajn, ni Tesla ne bi uspjeli da se zaposle u naučno-istraživačkoj državnoj instituciji, ukoliko nemaju člansku kartu ili nijesu simpatizeri režimskih partija. Jasno je da u zemlji gdje je politička sloboda svedena na minimum, a gdje se državne institucije angažuju i udružuju da zastraše i kazne kritičke umove, autentične nauke, koja je glas autonomije, ljudskog dostojanstva i progresa, nema niti je može biti".

vlasti. Zbog toga iznenađujuća odluka EU da na početku pregovora privremeno zatvori Poglavlje 25 ne znači da je Crna Gora na nivou evropskih standarda kada je riječ o naučnoj djelatnosti, već je to poruka ohrabrenja i pozitivan signal za dalji proces pregovora. EU je i ranije, kao u slučaju Hrvatske i Islanda, na samom početku pregovaračkog procesa odlučivala da istovremeno otvori i privremeno zatvori neka od najlakših poglavlja. U Vladi su optimisti da je uz marljiv rad dostižan cilj Unije - "društva zasnovanog na znanju", dok je dio crnogorske naučne zajednice skeptičan kad su u pitanju i potezi vlasti i Brisela. Oni ocjenjuje da je privremeno zatvaranje ovog poglavlja samo kratkoročan stimulans Crnoj Gori kako bi se na vrijeme pozabavila najkrupnijim pitanjima - vladavinom prava i borbom protiv korupcije i organizovanog kriminala. Ministarka nauke dr Sanja Vlahović zadovoljna je što je poglavlje 25 zatvoreno brzo nakon bilateralnih skrininga (provjere usklađenosti zakonodavstva). To je, kaže Vlahović, podrazumijevalo da Crna Gora ispuni tri cilja: da unaprijedi nivo naučne zajednice podizanjem nivoa ulaganja, da poveća intenzitet saradnje u bilateralnom

i multilateralnom smislu, te stvori atmosferu da nauka u pravom smislu postane generator inovacija u društvu. Ministarka nauke priznaje da ima problema u ovoj oblasti koje Crna Gora mora što prije riješiti kako bi pitanje nauke i istraživanja za pregovaračkim stolom bilo u potpunosti zaokruženo. "Vjerujem da su dva ključna problema koja tište nauku u Crnoj Gori nedovoljna ulaganja u istraživačke centre, laboratorije i opremu, dakle naučnu infrastrukturu i, sa druge strane, potreba da

se stvori veći prostor za uključivanje mladih u naučna istraživanja i njihovo angažovanje na naučnim institucijama. Ipak, dobro je što smo kao država prepoznali značaj nauke i što se ozbiljno krenulo u pravcu povećanja ulaganja u nauku. To najbolje pokazuju statistički podaci, gdje smo sa 0.13% BDP u 2010, povećali ulaganja na 0.41% u 2011. i, po našim projekcijama, na najmanje 0.43% u 2012, najviše zahvaljujući integralnom pristupu finansiranju nacionalnih projekata, u čemu nam je podršku pružilo nekoliko ministarstava, što je omogućilo finansiranje 104 naučnoistraživačkih projekata u vrijednosti od pet miliona eura", kazala je Vlahović. Međutim, cilj od 3% ulaganja u nauku ne može biti postignut prije 2025. "EU trenutno definiše cilj 3% BDP ulaganja u istraživanje i razvoj, svjesna značaja nauke, istraživanja i inovacija u ostvarivanju cilja društva zasnovanog na znanju i povećanju ekonomske konkurentnosti na održiv način. Crna Gora je novom Strategijom naučno-istraživačke djelatnosti definisala određene smjernice i kada je finansiranje nauke u pitanju, a u skladu sa preporukama EU. Projektovaćemo da ulaganja u nauku dostignu nivo od 1.5% BDP do kraja ove decenije, dok ćemo zahtjevan cilj od

Što su EUREKA i HORIZONT

Vlahović kaže da je opaska EK da privatni sektor slabo ulaže u nauku ozbiljno shvaćena. Ta prepreka, kako je kazala, biće uklonjena kroz zajedničko učešće crnogorskih naučnika i kompanija u evropskim istraživačkim projektima – panevropska mreža EUREKA, Sedmi okvirni program EU za istraživanje (FP7), i njegov nastavak i "HORIZON 2020". "Mladi istraživači biće u našem fokusu već u 2013. i u okviru finansijske podrške naučnoj zajednici, a najveći iznos sredstava ćemo koristiti kako bi upravo njih stimulisali", rekla je Vlahović. EUREKA je panevropska mreža za podršku tržišno orijentiranih, industrijskih naučno-istraživačkih projekata. Formirana je 1985. kao međuvladina inicijativa sa osnovnim ciljem jačanja evropske konkurentnosti kroz podršku preduzetništvu, istraživačkim centrima i univerzitetima koji sprovode panevropske projekte u svrhu razvoja inovativnih proizvoda, usluga i procesa. Kroz svoju mrežu, EUREKA učesnicima pruža pomoć u pronalaženju komercijalnih, finansijskih i tehničkih partnera. Sedmi okvirni program za istraživanje i razvoj (FP7) je instrument za finansiranje istraživanja u Evropi koji je počeo 2007. i traje do kraja 2013, a previđeno je da u njega bude utrošeno 50,5 milijardi eura. Cilj FP7 programa je odgovor na potrebe zapošljavanja i konkurentnosti u Evropi, a oslanja se na ideje, saradnju i nuklearna istraživanja evropskih naučnika. HORIZON 2020 predstavlja FP7 programa, a zbog drastične izmjene ekonomskog konteksta u Evropi od uspostavljanja FP7. HORIZON 2020 će trajati sedam godina (2014–2020) i predstavljaće potpuno novi program EU za istraživanje i inovacije, čiji značajni fondovi treba da doprinesu razvoju EU i otvaranju novih radnih mjesta, u šta će biti uloženo, kako se procjenjuje, oko 80 milijardi dolara.

3% projektovati za 2025, što je prihvatljivo za EU i zacrtano u našoj pregovaračkoj poziciji", objasnila je Vlahović. U pregovaračkoj poziciji Crna Gora je izrazila spremnost da učestvuje u Istraživačkom fondu za uglj i čelik, nakon pristupanja Uniji, podsjetila da svi univerziteti u Crnoj Gori imaju obavezu da usvoje kodeks akademske etike pri čemu bi za njegovo kršenje naučnici odgovarali pred sudom časti, da su skrininzi pokazali da su zakoni koji uređuju oblast intelektualne svojine usaglašeni sa evropskom legislativom, da je u Zavodu za intelektualnu svojinu prijavljeno 767 patenata od kojih su 27 domaći... Međutim, profesor **Filip Kovčević** ocjenjuje da je "tragedija što ovakvu obmanu, zbog svojih pragmatičnih interesa, bez ikakvih problema, prihvataju u Briselu". "Otvaranje i privremeno zatvaranje poglavlja 25 je više politički marketing, jedna vrsta 'šargarepe' koja se daje na kašičicu crnogorskom režimu u zabludi da će reformisati neke druge oblasti svog nedemokratskog djelovanja, nego što to ima ikakve veze sa stanjem u crnogorskoj nauci", kazao je Kovačević. Prema njegovim riječima, stanje u crnogorskoj nauci je "katastrofalno" zbog toga što su procesi uspostavljanja naučnih prioriteta, kao i oni koji danas u Crnoj Gori ovim procesima upravljaju, korodirani elementima političke podobnosti, partijske poslušnosti, nepotizma i negativne selekcije, pa se niti vrijednuju, niti uvažavaju naučne i akademske reference ukoliko nijesu usmjerene na nastavak i jačanje ovih koruptivnih, i za nauku pogubnih, procesa.

"U Crnoj Gori ni Ajnštajn, ni Tesla ne bi uspjeli da se zaposle u naučno-istraživačkoj državnoj instituciji, ukoliko nemaju člansku kartu ili nijesu simpatizeri režimskih partija. Jasno je da u zemlji gdje je politička sloboda svedena na minimum, a gdje se državne institucije angažuju i udružuju da zastraše i kazne kritičke umove, autentične nauke, koja je glas autonomije, ljudskog dostojanstva i progressa, nema niti je može biti", kaže Kovačević. On ne vjeruje da je dostižan cilj od 3% BDP ulaganja u nauku. "Mislim da je ovo još jedna u nizu obmana koju saopštavaju režimski činovnici da bi zavarali međunarodne krugove sa kojima su u kontaktu. Niko u Crnoj Gori u ovakve izjave odavno ne vjeruje, imajući u vidu da se čak i postojeća, prema mom mišljenju minorna, ulaganja u visoko obrazovanje iz godine u godinu drastično smanjuju", zaključio je Kovačević.

Već od ove godine više novca za nauku

Vlahović je sopštila da će Ministarstvo nauke ove godine raspolagati većim budžetom.

"Budžet će se sastojati iz dva dijela: prvi se odnosi na novac za Ministarstvo nauke, oko 1,7 miliona i 2 miliona eura iz fonda Svjetske banke koji biti uloženi u centre uspješnosti (laboratorije, istraživačke centre i istraživačke timove) kroz projekat INVO. S obzirom na to da je iznos od 3,7 miliona značajno veći od iznosa koji je za nauku bio opredijeljen u 2012, imaćemo mogućnost da u značajnoj mjeri podržimo određene prioritetne projekte", smatra Vlahović. To će, dodaje ona, stvoriti mogućnosti da se u značajnoj mjeri podrže određeni prioritetni projekti. "Prvenstveno, radi se o centrima uspješnosti, prvom inovaciono-preduzetničkom centru 'TehnoPolis' u Nikšiću, koji će biti finansiran od strane Ministarstva nauke, Investiciono razvojnog fonda i Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, kao i projekte za podršku mladim istraživačima i naučnicima", objasnila je Vlahović ciljeve u decembru usvojene Strategije naučno-istraživačke djelatnosti za period od 2008-2016.

Koliko je za vladajuću koaliciju prihvatljivo mišljenje Venecijanske komisije o amandmanima na Ustav

Venecija i nije tako lijepa

Neđeljko Rudović

Crnogorska vlast naći će se narednih mjeseci pred testom od čijeg rješavanja uveliko može zavisiti kojim tempom će se odvijati pristupni pregovori sa EU. Nakon što je sredinom decembra Venecijanska komisija (VK), ekspertsko pravničko tijelo Savjeta Evrope, usvojilo mišljenje o amandmanima na Ustav Crne Gore, vladajuće partije suočile su se sa zahtjevima koji im ne idu u prilog. Njihovo odbijanje i pred Zapadom bi dovelo u pitanje deklarativnu spremnost vladajućih DPS i SDP da udare temelje nezavisnom pravosuđu, tako da se vlast sada nalazi u vrlo teškoj poziciji – ako prihvate više ne kontrolišu pravosuđe, a ako ne prihvate onda svima jasno poručuju da ne žele nezavisno pravosuđe. Bilo kakva sredina suštinski znači ovo drugo. Onda će na potezu biti Brisel koji treba da odluči da li će otvarati pregovore o ključnim poglavljima (23 i 24) ako vlast u Crnoj Gori ne izmijeni Ustav u dijelu koji se odnosi na nezavisnost pravosuđa. Venecijanska komisija je prihvatila argumente i stavove opozicije i zaključila da Vrhovni državni tužilac (VDT) i sudije Ustavnog suda treba da budu birane dvotrećinskom većinom u parlamentu. Takva rješenja predložila je opoziciona Socijalistička narodna partija (SNP), dok je vladajuća koalicija smatrala da treba zadržati rješenja da se VDT i sudije Ustavnog suda biraju prostom većinom. Istovremeno, VK smatra da je neophodno pronaći mehanizam koji bi omogućio da izbor VDT-a u Skupštini ne blokiraju ni, vlast ni opozicija. Savjetovali su da po troje sudija Ustavnog suda predlaže Skupština, predsjednik države i Sudski savjet. VK je pozdravila i rješenje vladajuće koalicije da se predsjednik Vrhovnog suda bira i razrješava dvotrećinskom većinom u Sudskom savjetu, a na prijedlog proširene sjednice Vrhovnog suda. Sudski savjet bi, prema identičnom predlogu SNP-a i vladajuće koalicije, bio sastavljen od predsjednika, četvero sudija izabranih na konferenciji sudija, dva pravnika koje bira i razrješava Skupština na prijedlog parlamentarne većine i opozicije, ministra pravde, te dva pravnika koje bira i razrješava predsjednik države. Prema mišljenju VK, izmještanjem imenovanja i razrješnja predsjed-

nika Vrhovnog suda iz Skupštine uvažena je prethodna preporuka VK „zbog izražene zabrinutosti u pogledu zaštite i osnaživanja nezavisnosti sudstva od političara”. Bile su interesantne prve reakcije iz establišmenta, koje su zapravo bile priznanje da imamo kontrolisano sudstvo. Tako je predsjednica Vrhovnog suda **Vesna Medenica** saopštila da ona pozdravlja mišljenje VK jer bi se time otklonio politički uticaj na sudstvo. Ipak, u vladajućim strankama su veoma uzdržani i nijesu se još izjasnili da li će prihvatiti savjete iz Strazbura. Znaju da ih Brisel čeka, tako da će biti zanimljivo obrazloženje ako odluče da ignorišu Venecijance. Iako bi time poslali nedvosmislen signal da ih vrijednosti zapadnih demokratija ne privlače, ne bi bilo iznenađenje da DPS-SDP koalicija odbije mišljenje VK. Imajući u vidu dosadašnje iskustvo, pokušaću da ponude neko polovično rješenje koje djelimično uvažava mišljenje VK, a u suštini ga ignoriše. Potom će opozicija to odbiti, od ustavnih promjena neće ponovo biti ništa, vlast će i dalje kontrolisati pravosudni aparat, koji je jedan od stubova njenog opstanka, a Crna Gora će stagnirati ili čak nazadovati. Takođe, izgledno je da neka od opozicionih stranaka ponovo ispostavi zahtjeve koji se odnose na državne simbole i ostala identitetska pitanja, čime bi opet išla na ruku vlasti. Tako će Crna Gora nastaviti da se vrti u krug. Dogovor o izmjeni Ustava, naravno, nije nemoguć, s tim što bi on, ako se ima u vidu interes vlasti, bio ogromno pozitivno iznenađenje.

Izvršna direktora Akcije za ljudska prava (HRA) Tea Gorjanc Prelević o novom Mišljenju VK na ustavne amandmane u dijelu pravosuđa

Vrijeme za nezavisne sudije i tužioce

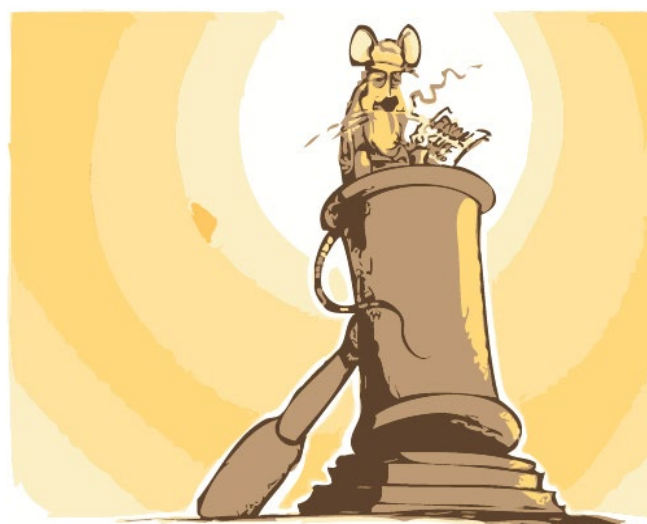

Savo Prelević (RFE/RL)

Ne slažemo se sa Venecijanskom komisijom po pitanju članstva ministra resornog za pravosuđe u Sudskom savjetu. Oni smatraju da je to u redu, imajući u vidu da je to praksa i u mnogim državama Evrope, a mi da je ministar predstavnik izvršne vlasti i da kao takav ne doprinosi nezavisnosti Sudskog savjeta, kao što ni predstavnik Ministarstva pravde ne doprinosi nezavisnosti Tužilačkog savjeta.

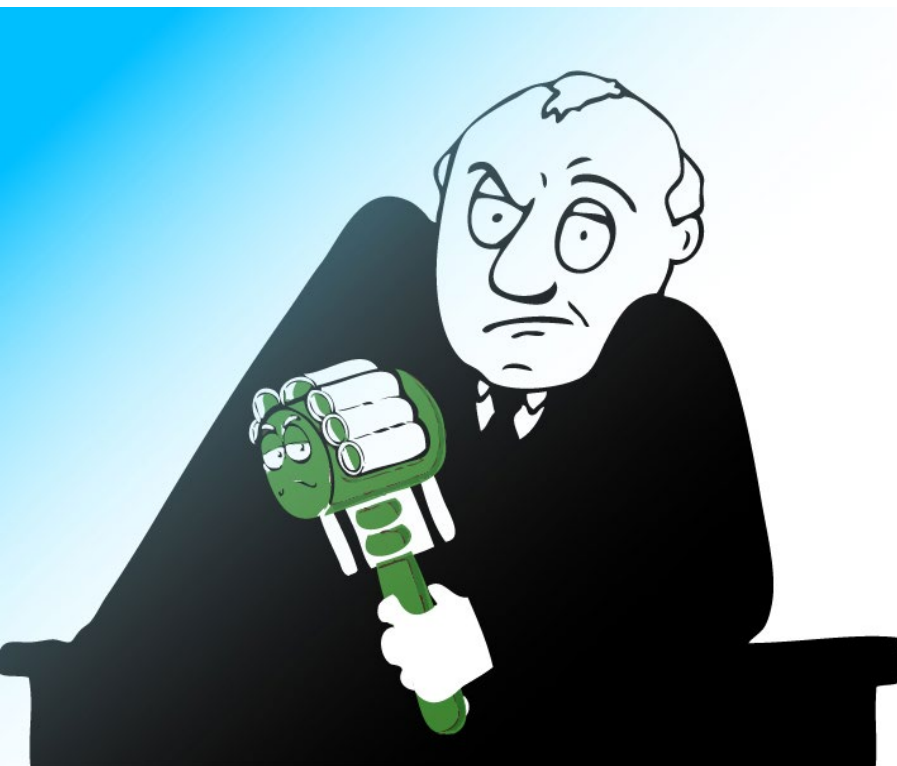
Izvršna direktora Akcije za ljudska prava (HRA) Tea Gorjanc Prelević je ocijenila da se posljednje Mišljenje Venecijanske komisije na Nacrt ustavnih amandmana, koji se odnose na pravosuđe, proizvod toga što postojeći sistem, koji je omogućavao da o svim kadrovskim rješenjima odlučuje vladajuća koalicija, nije ulivao povjerenje da se može obezbijediti politički nezavisno sudstvo i tužilaštvo.

U razgovoru za *Evropski puls*, Gorjanc-Prelević je izrazila nadu da će političke partije doći do razumnog kompromisa, u skladu sa stavovima Venecijanske komisije. "Savjeti te Komisije zasnivaju se na očiglednoj potrebi da se u Crnoj Gori, koju karakteriše dugogodišnja nesmenjivost vlasti, uvedu mehanizmi izbora sudija Ustavnog suda, članova Sudskog i Tužilačkog savjeta, koji će omogućiti da politički nezavisni stručnjaci sude u Ustavnom sudu, odnosno da u Sudskom i Tužilačkom savjetu transparentno i objektivno biraju sudije i tužioce i utvrđuju njihovu odgovornost za neprofesionalan rad. Postojeći sistem, koji je omogućavao da o svim tim kadrovskim rješenjima odlučuje koalicija na vlasti, očigledno nije ulivao povjerenje da može obezbijediti politički nezavisno sudstvo i tužilaštvo", kazala je Gorjanc Prelević.

» Da li imate primjedbe na Mišljenje Venecijanske komisijeK? Ovo Vas prije svega pitam u dijelu koji se odnosi na stav da sudije Ustavnog suda i Vrhovnog državnog tužioca (VDT) bira Skupština dvotrećinskom većinom, kao i na sastav Sudskog savjeta i u okviru njega dvotrećinski izbor predsjednika Vrhovnog suda?

Mi u Akciji za ljudska prava (HRA) bili smo razočarani što je VK dala "zeleno svijetlo" Ustavu u decembru 2007, iako je navela sve ove kritike koje su sad dovele do prijedloga za promjenu Ustava, ali i druge, koje nažalost ni sad neće biti predmet promjene.

» **Na što mislite?**

Na nedostatak garancije prava na djelotvorni pravni lijek, nedostatak garancije habeas corpus, nedostatak nekih garancija prava na pravično suđenje, nedostatak slobode izražavanja u vidu garantovanja prava na naknadu štete zbog objavlivanja netačne informacije, uskraćivanje prava na građansku zakonodavnu inicijativu, izbor Ombudsmena prostom većinom ...

Akcija je još u novembru 2007, odmah po usvajanju Ustava, podnijela inicijativu za izmjenu Ustava po svim ovim pitanjima. Iako smo znali da je ta inicijativa uzaludna, to je bio izraz našeg neslaganja sa očiglednim nedostacima Ustava, koji nijesu obezbjedili nezavisnost pravosuđa i Ustavnog suda, kao ni odgovarajuće garancije ljudskih prava.

Sada, u odnosu na ovo posljednje mišljenje Venecijanske komisije, ne slažemo se sa njima po pitanju članstva ministra u Sudskom savjetu. Oni smatraju da je to u redu, imajući u vidu da je to praksa i u mnogim državama Evrope, a mi da je ministar predstavnik izvršne vlasti i da kao takav ne doprinosi nezavisnosti Sudskog savjeta, kao što ni predstavnik Ministarstva pravde ne doprinosi nezavisnosti Tužilačkog savjeta.

Opozicija da se usmjeri na izmjene Krivičnog zakonika

» *Da li mislite da Ustav treba izmijeniti tako da krivična djela iz oblasti organizovanog kriminala i korupcije ne zastarjevaju?*

Što se tiče nezastarjevanja krivičnih djela iz oblasti organizovanog kriminala i korupcije, to pitanje treba da bude predmet izmjena Krivičnog zakonika, koji propisuje rokove zastarjelosti krivičnih djela. Ministarstvo pravde upravo radi na prijedlogu izmjena i dopuna Krivičnog zakonika i opozicione partije treba da se usmjere na lobiranje za izmjenu tog Zakonika.

Isto tako, ne mislimo da je ministar koristan član Savjeta, jer ne može da učestvuje ni u disciplinskom postupku, niti u postupku razriješenja sudija, a ne bi trebalo da učestvuje po istom aršinu ni u postupku izbora sudija.

Mi bismo umjesto ministra u Savjetu radije vidjeli predstavnika građanskog društva, nezavisnog stručnjaka.

» *Da li bi ovaj trenutak za promjenu Ustava u dijelu pravosuđa, trebalo iskoristiti i za promjene najvišeg pravnog akta Crne Gore u nekim drugim dijelovima, kao što je recimo, pravo na građansku inicijativu?*

Nažalost, sada se toliko odmaklo u vrlo komplikovanoj proceduri mijenjanja Ustava da sva ova druga pitanja, koja sam gore navela, ne mogu da budu predmet izmjene ili dopune Ustava.

V.Ž.

Svaki šesti slabo plaćen

U Evropskoj uniji slabo je plaćeno 17% zaposlenih pri čemu su razlike među zemljama velike - dok u Letoniji male plate prima gotovo trećina zaposlenih, u Švedskoj je takvih samo 2.5%. Zvanične statistike pokazuju i da je među slabo plaćenima više žena nego muškaraca, da su slabije plaćeni oni sa nižim obrazovanjem, kao i oni koji rade na određeno. Najviši procenat slabo plaćenih u EU je u Letoniji (27,8%), slijede Litvanija (27%), Rumunija (25,6%) i Poljska i Estonija sa po 24% ukupnog broja zaposlenih, pokazuju podaci Eurostata. Najmanje slabo plaćenih u ukupno zaposlenima je u Švedskoj, samo 2,5%, slijede Finska sa 5,9%, Francuska sa 6%, Belgija sa 6,4% i Danska sa 7,7%. Slabo plaćenim smatraju se oni koji zarađuju dvije trećine prosječne nacionalne bruto satnice ili manje od toga. Stoga je granica slabe zarade relativna i drugačija za svaku članicu EU.

Finci ne štede energiju

Potrošnja energije u domaćinstvima u EU u 2010. je dostigla najviši nivo za dvije decenije. U ukupnoj potrošnji energije u EU potrošnja domaćinstava učestvuje sa gotovo 27%. Najviše energije po stanovniku troše domaćinstva u Finskoj, a najmanje na Malti. Novi izvještaj Evropske komisije pokazao je da je u 2010. ukupna potrošnja energije u 27-članoj EU dostigla 1,153 miliona ktOE (hiljada tona naftnog ekvivalenta) prema 1,078 miliona u 1990, što znači rast od 7% u posljednjih 20 godina. U posljednjih 20 godina potrošnja energije stanovništva porasla je za 12,4%, pri čemu je vrh dostigla 2005. a zatim je opadala do 2009. Rast potrošnje energije do rekordnog nivoa u 2010. može se povezati sa vremenskim prilikama - zima 2009/10 bila je neuobičajeno hladna u Evropi, dok su u ljeto 2010. zabilježene temperature više od prosječnih. Na potrošnju, poručuju autori izvještaja, djeluju i drugi faktori, poput rasta populacije i ekonomskih prilika.

EU za putnike na brodu

Posljednjeg dana 2012. na snagu je stupilo pravila koje će omogućiti veću zaštitu putnika iz EU koji putuju brodom rijekama i morima u Evropi. Putnici će imati pravo da zatraže nadoknadu u slučaju smrti, povrede, kao i gubitka ili štete na prtljagu nastale u nezgodi. Posebna prava garantovana su putnicima sa invaliditetom i slabo pokretljivim ljudima. Novi propisi zaštitice oko 200 miliona ljudi koji svake godine putuju brodom. Pravilima je, takođe, predviđeno da putnici na brodovima ubuduće imaju pravo na adekvatne i dostupne informacije u toku putovanja, kao i na opšte informacije o svojim pravima. U slučaju otkazivanja ili kašnjenja isplovljavanja broda više od sat i po, putnicima sleduje užina, obrok, osvježenje i smeštaj do tri noći, kao i finansijska nadoknada do 80 eura po noći.

Po čemu će ostati upamćena 2012. za Evropsku uniju

Dugovi za Nobelovu nagradu

Čitavu godinu su obilježili apokaliptični poklici. Neki su čak upozoravali da je euru došao kraj

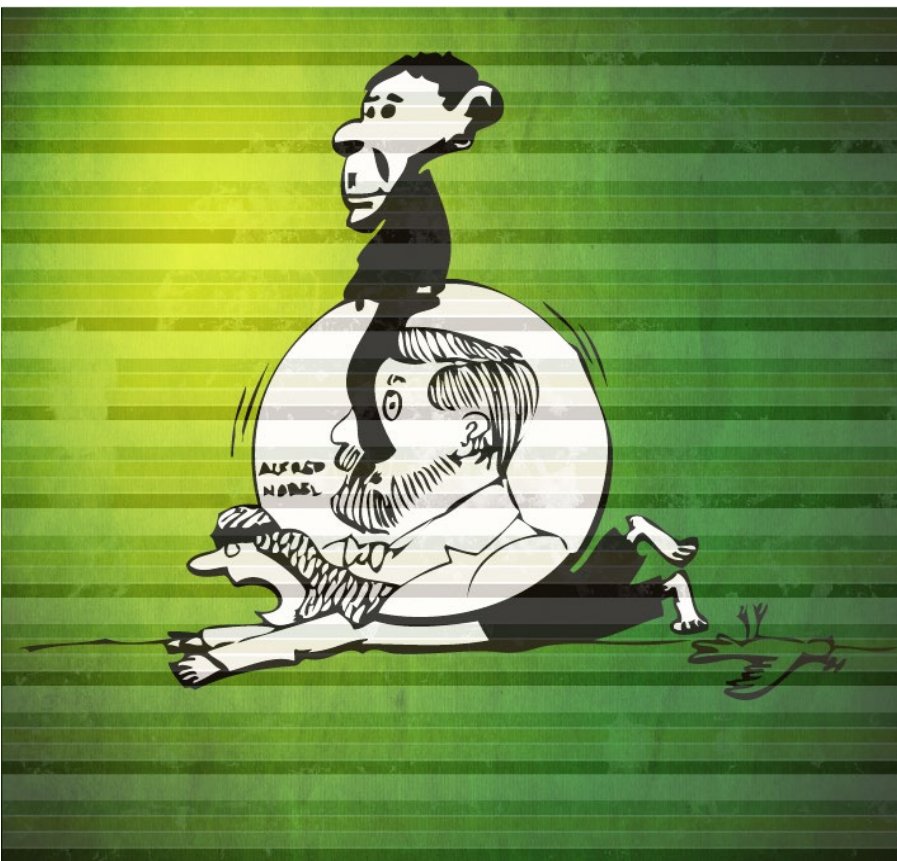
Neki su učesnici Samita istakli da je kriza već dostigla vrhunac. Ako ih pitate kada se to tačno desilo, obično navode prvu polovinu ove godine. U to vrijeme je predsjednik Komisije **José Manuel Barroso** čak upozorio da "evropski projekat i dostignuća ujedinjenja nijesu nepovratni". Predsjednik Evropskog parlamenta **Martin Schulz** kao najgori trend ove godine navodi nezapošljenost među mladima u Evropi: „Sramota, koja je uzrok najvećeg razdora u Uniji“. Čitavu godinu su obilježili takvi apokaliptični poklici. Neki su čak upozoravali da je euru došao kraj.

Godina koja je dobro prodrmala Evropsku uniju se primiče kraju. Bilo je svega: i Nobelovih nagrada i neviđenih dugova. Mnogi samo mogu da se pitaju: „što nam se to upravo dogodilo?“ Kraj godine je na vidiku, a EU razdire više podjela nego ikada do sada. Uprkos tome, atmosfera na posljednjem Samitu kao da najavljuje početak nečeg novog. Unija evropskih zemalja nije više tako krhka kao što je bila na početku ove godine, iako puno problema ostaje neriješeno.

Čitava 2012. je prošla u sjenci dužničke krize, pa je sve ostalo prošlo gotovo nezapaženo: građanski rat u Siriji, zaoštavanje konflikta na bliskom Istoku, protesti u Egiptu. EU nije imala puno vremena ni energije čak ni za pitanja iz najbližeg okruženja, poput integracije Srbije i ostalih zemalja bivše Jugoslavije. Hrvatska samo što nije postala članica, a sve što je **Angela Merkel** imala da kaže na tu temu bilo je da to baš i nije pravo vrijeme, jer „treba obratiti više pažnje na hrvatsku privredu i konkurentnost“. Sve su snage sada usmjerene na jačanje monetarne unije, sve ostalo je sporedno.

Grčka je i ove godine preplavljena upozorenjima, očajanjem i dobrim željama ostalih Evropljana. Drugi paket međunarodne pomoći je na putu, privatni zajmodavci su pristali da otpišu dug na jednom dijelu grčkih obveznica. Takva je situacija na kraju godine. Samo par mjeseci ranije, međutim, zajmodavci i zabrinuti evropski političari čekali su da vide hoće li Grčka preduzeti ikakve reforme koje bi obezbijedile efikasnost međunarodne pomoći. Evropski komesar za ekonomske i monetarne poslove i euro **Olli Rehn** ovako je opisao situaciju: „Grčka već decenijama troši više nego što zarađuje“.

S vremena na vrijeme u Atinu su stizali i savjeti da jednostavno tiho napusti zajedničku valutu. U maju je austrijska ministarka finansija **Maria Fekter** preporučila Grčkoj da čak istupi iz EU i ponovo se prijavi za članstvo. „Tek tada bi postalo jasno da li je Grčka uopšte spremna da bude dio Unije“, objasnila je Fekter, ciljajući na falsifikovane finansijske izvještaje koje je Grčka iskoristila da postane dio monetarne unije.

A onda je na scenu stupila Evropska centralna banka na čelu sa **Mariom Draghim**, i čitava priča je dobila drugi tok. ECB je iznenada najavila da će otkupiti neograničene količine državnih obveznica zemalja Eurozone kojima je takva pomoć potrebna, nadajući se da će takva najava smiriti tržišta i spustiti kamatne stope. To se i desilo, ali nijesu svi oduševljeni uspjehom: za predsjednika njemačke Bundesbanke **Jensa Weidmanna**, to nije najveći grijeh koji je ECB počinila od svog nastanka.

Podjele su izbile na vidjelo i za vrijeme decembarskog samita. Novi francuski predsjednik **Francois Hollande** i italijanski premijer **Mario Monti** tražili su ublažavanje već usaglašenih mjera štednje. Mediji su to odmah prenijeli kao „poraz“ Angele Merkel: atmosfera nakon samita je bila vrlo hladna. Dok god „pobjede“ jednih znače „poraz“ drugih, Evropljani će se teško dogovoriti oko zajedničkog rješenja krize. Čak ni najveće priznanje dostignuća tog zajedništva, Nobelova nagrada za mir, nije otopila ledene odnose u Evropi – naprotiv.

Decembarski Samit je donio i veliki konsenzus, što je ogromna promjena u odnosu na to kako je ova godina počela.

U novembru, stvari su se opet zakuvale zbog nemogućnosti usaglašavanja novog budžeta, najnovijeg paketa pomoći Grčkoj, i narednih koraka u spašavanju eura.

Pa ipak, u posljednjih nekoliko nedjelja, izgleda da su svi konačno počeli da shvataju da se zapravo nalaze u istom čamcu. Kraj godine je donio i veliki konsenzus, što je ogromna promjena u odnosu na to kako je ova godina počela. Eurozona se neće raspasti, nijedna zemlja neće istupiti iz nje, a izgleda da su članice uspjele da se dogovore čak i oko „troškova“ transfera sredstava od bogatijih ka siromašnijim zemljama Unije. U zamjenu za to, zemlje koje dobijaju pomoć pristale su na određene strukturne reforme.

Bez takvih zajedničkih poteza, rizikujemo ne samo euro, već i Evropsku uniju, koja će time postati zavisna od drugih zemalja svijeta, rekla je kancelarka Merkel na prošlom samitu u Briselu. „Ako jednostavno zatvorimo oči pred teškoćama, ne možemo garantovati prosperitet budućim generacijama“, dodala je ona. Nijesu svi oduševljeni ovom povezanošću i međuzavisnošću. U mnogim zemljama jačaju nacionalističke struje. Za veliku većinu, međutim, 2012 je donijela osjećaj neizbježne povezanosti evropskih zemalja.

Izvor: Deutsche Welle

Zbog novog sutra

Svetlana Pešić

Autorka je završila novinarstvo na Fakultetu političkih nauka Univerziteta Crne Gore. Trenutno je na programu stručnog osposobljavanja u Centru za građansko obrazovanje.

Evropska unija je zajednica slobodnih država i građana i građanki kojima je cilj prosperitet, međunarodno povezivanje i integracija, život u demokratskim uslovima i vladavina prava. Rođena sam u zemlji koja se uvijek diči nečim, uvijek smo u nečemu najbolji, uvijek nam je nešto sveto. Ali, da li je to zaista tako? Da li je takva i suština ili je kod nas sve „mrtvo slovo na papiru“? Mi smo jedna od onih demokratija koje su tek u povoju, a vladavina prava je još maglovita i zaista nam je potrebno da se povežemo sa evropskim vrijednostima kako bi se područje ljudskih prava i demokratskih dostignuća iskristalizovalo.

Ono što zaista u Crnoj Gori postoji, jesu zakoni kojima se uređuju prava i slobode građana i građanki, kao i obaveze, ali oni su samo maska. Građani i građanke, kao i oni koji treba da ih sprovede, poštuju ih površno i zaobilaze kada god je to moguće. Time se možemo dičiti, malo više od nedemokratskih društava, ali to je samo početak. Stalno slušamo o promjeni svijesti o nekom problemu i građani i građanke imaju osjećaj da su to floskule koje ponavljaju svi oni koji imaju neke veze sa promjenama u Crnoj Gori, ali to zbilja jeste preduslov. Ne možemo stupati evropskim putem, a da zaista ne vjerujemo da svi imamo jednake šanse, da treba da se međusobno uvažavamo, da treba da poštujemo zakone, kao i prava i slobode drugih.

Ljudska prava i poštovanje različitosti, takođe, nam nije jača strana. Pred svijetom smo jedna multikulturalna država, ali samo do prije par decenija vodio se građanski rat na ovim prostorima. Manjka nam razvijene svijesti o potrebi prihvatanja različitosti i prevazilaženja kulturnih stereotipa. Neophodno je sveobuhvatno obrazovanje mladih ljudi o pravima i vrijednostima koje zakoni definišu, a koja su u skladu sa evropskim načelima. Čovjek mora biti zaštićen u svakom pogledu, bez obzira na pol, godine, nacionalnost, obrazovanje. Kulturna integracija, preuzimanje onoga što je dobro iz EU, je još jedan izazov. Građani i građanke moraju biti uključeni u rad svoje zajednice, kako na lo-

kalnom, tako i na državnom nivou. Moraju se osjećati kao oni čiji se glas stvarno čuje i nešto znači. Veliki broj svršenih visokoškolaca ima samo teorijsko znanje koje se teško može primijeniti bez obavljene prakse. To dovodi do toga da se svi na prvom radnom zadatku osjećamo izgubljeno, pomalo smušeno, a neki od nas čak i ne dobiju mogućnost da obave svoj prvi radni zadatak. Vjerujem da je potrebno uvesti radnu praksu kao na univerzitetima u pojedinim članicama EU, gdje poslije svake dvosemes-tralne godine studenti imaju pravo na mjesec dana plaćene prakse i gdje zaista primijene znanje koje su stekli.

Ljudska prava smo na papiru ispoštovali, mir smo postigli u određenom smislu, a prosperitet je nešto što je zbilja potrebno kako bi ove djelove povezali u jednu kompaktnu i funkcionalnu cjelinu. Korišćenje resursa u Crnoj Gori je na veoma niskom nivou, nerijetko samo dovoljnom za puko preživljavanje. Bez obzira na sve teškoće trenutnog vremena, kao i podrhtavanja kroz koja prolazi, na dužničku krizu, na štrajkove, EU je ipak još uvijek čvrsto tlo koje uspijeva da ispravi sve padove i koja vodi svoje članice ka boljoj budućnosti. Zbog sebe, zbog ljudi koji treba tek da uče i da rade bez straha, da vjeruju u svoja prava i da žive život dostojanstveno, zbog novog sutra, ja želim da postanem građanka EU.

Koji su glavni izazovi pred državama zapadnog Balkana u 2013?

Sve isto, samo Hrvatska nije u starom društvu

Geopolitička karta regiona promijenit će se 2013. ulaskom Hrvatske u EU, a na dnevnom redu mnogih vlada najvažnije pitanje biće pregovori sa Briselom. I ekonomija će biti prioritet mnogih zemalja koje muči deficit i koje pokušavaju da povećaju rast u situaciji produžene recesije. Neke države uložile velike diplomatske napore u rješavanje bilateralnih problema. Ulazak Hrvatske u EU je daleko najznačajniji politički događaj u toj zemlji u 2013. godini. Hrvatska je završila pregovore sa EU 2012. i trebalo bi zvanično da pristupi Uniji 1. jula 2013. **Zdravko Petek**, profesor Fakulteta političkih nauka u Zagrebu, kaže da će, sa mogućnošću pristupanja fondovima EU, Hrvatska steći veliki potencijal, ali da je na njenim liderima da ga iskoriste: „Korišćenje fondova EU definitivno će biti jedan od ključnih izazova za Hrvatsku“. Na referendumu u junu 2012. hrvatski građani su se zvanično opredijelili za ulazak u Uniju sa 66,2% glasova podrške. „Glasao sam za ulazak Hrvatske, ali ne vjerujem da će se mnogo toga promijeniti preko noći“, kaže **Darko Brdalj**,

Premijeri Kosova i Srbije **Hašim Tači** i **Ivica Dačić** trebalo bi da se ponovo sastanu u januaru kako bi razgovarali o neriješenim pitanjima kao što su carine, energetika i telekomunikacije, kao i situacija na sjeveru Kosova.

menadžer iz Zagreba. I Kosovo čekaju brojna važna dešavanja u 2013, počev od pregovora sa Srbijom. Premijeri Kosova i Srbije **Hašim Tači** i **Ivica Dačić** trebalo bi da se ponovo sastanu u januaru kako bi razgovarali o neriješenim pitanjima kao što su carine, energetika i telekomunikacije, kao i situacija na sjeveru Kosova. **Beljaj Bečaj**, profesor na Prištinskom univerzitetu, kaže da će pregovori sa Srbijom pogoditi vladajuću koaliciju, koja će se suočiti sa „drugачijim raspoloženjem nakon što se problem na sjeveru riješi“. Za Srbiju, najvažnije pitanje 2013. biće početak pregovora sa EU. Ti pregovori trebalo bi da počnu do jula ako svi uslovi budu ispunjeni, ali to će zavisi od razgovora Beograda i Prištine. „Način na koji se Srbija bude odnosila prema pitanju Kosova odrediće početak pregovora. Nova platforma za Kosovo biće u središtu interesa Srbije, Kosova i međunarodne zajednice“, kaže za **Zoran Stojiljković**, profesor na Fakultetu političkih nauka. Kako svjetska ekonomska kriza još uvek traje, i ekonomija će biti umnogome

Makedonija očekuje da će novi prijedlozi, koji će biti objelodanjeni u januaru 2013. kada medijator UN Metju Nimec stiže u posjetu Skoplju i Atini, riješiti spor oko imena.

nastaviti da bude u fokusu većine zemalja u 2013. Ekonomisti predviđaju da će Bosna i Hercegovina zabeležiti najsporiji ekonomski rast od svih zemalja regiona u 2013. „Bosna ne može da preživi bez oživljavanja ekonomije, ali nova radna mjesta postoje samo u državnoj

upravi. Na drugoj strani, mnogi investitori povlače se zbog čestih političkih kriza“, kaže ekonomski analitičar **Zlatko Hurtić**. Pred popis stanovništva u 2013, BiH može da očekuje klimavu ekonomiju, mali izvoz robe, slab priliv stranih investicija i nesumnjivo velike kredite od međunarodnih finansijskih institucija. I politika će u regionu biti u centru pažnje. Na Kosovu će biti održani opšti i predsjednički izbori, poslije perioda unutarpartijskih izbora za glavna stranačka tijela. „Unutar stranaka i između njih doći će do velikih dešavanja, na ekonomskom i socijalnom planu“, kaže Bećaj. „Najvažnije pitanje u tom aspektu vezano je za reforme izbornog sistema“, navodi on i dodaje da će to pitanje, pored sve dubljih socijalnih problema, uticati na stabilnost institucija i konsolidaciju vlasti. U Makedoniji lokalni izbori trebalo bi da budu održani u martu 2013. Posljednja istraživanja Međunarodnog republikanskog instituta (International Republican Institute -- IRI) pokazuju da vladajuća VMRO-DPMNE uživa stabilnu podršku od 27%. **Nikola Gruevski** iz vladajuće VMRO-DPMNE i dalje je najpopularniji političar sa 20% podrške, ispred glavnog opozicionog lidera, **Branka Crvenkovskog** iz SDSM, koga podržava 5% birača. Parlamentarni izbori 23. juna 2013. u Albaniji trebalo bi da donesu boljitak u zemlji poslije višegodišnjih žestokih političkih

Parlamentarni izbori 23. juna 2013. u Albaniji trebalo bi da donesu boljitak u zemlji poslije višegodišnjih žestokih političkih sukoba vladajućih demokrata i opozicionih socijalista.

sukoba vladajućih demokrata i opozicionih socijalista. Vladajuća Demokratska partija ulazi u svoju osmu godinu na vlasti i nada se dobijanju statusa kandidata za ulazak u EU u 2013. Još neka pitanja dostići će kulminaciju u 2013. godini. Makedonija očekuje da će novi prijedlozi, koji će biti objelodanjeni u januaru 2013. kada medijator UN **Metju Nimec** stiže u posjetu Skoplju i Atini, riješiti spor oko imena. „Nadamo se da će biti novih inicijativa i novih ideja o kojima ćemo razgovarati. Poslije posjete generalnog sekretara UN **Ban Ki-Muna** Makedoniji, situacija se promijenila“, kaže makedonski predsjednik **Đorđe Ivanov**. U januaru se očekuje implementacija inicijative albanskog premijera **Beriše** o davanju državljanstva svim Albancima koji žive u inostranstvu. Ta inicijativa omogućiće kosovskim Albancima da postanu državljani Albanije, što će, kako se očekuje, izazvati reakcije susjednih zemalja.

Izvor: SETimes.com

Nukleraka, šengen, recesija...

I u drugim državama regiona, koje su već članice EU; 2013. biće godina izazova. Na dnevnom redu u Bugarskoj biće jedan kontroverzni referendum, prvi u toj zemlji od 1989, čiji je povod odluka Sofije da odustane od projekta izgradnje nuklearne elektrane u mestu Belene na Dunavu. Glasanje će biti održano 27. januara. Gradnju nuklearke podržava više od 62 odsto, a protiv joj se 37 odsto građana, pokazuje anketa Nacionalnog centra za proučavanje javnog mnjenja u novembru. Rumunija ulazi u 2013. godinu sa nadom da će dobiti novi raspored ulaska u Šengen zonu pošto je, posle političkih previranja od ljetos, ta zemlja skrenula sa svog puta pridruživanja bezgraničnoj zoni. Novi raspored očekuje se na proleće, poslije novog izvještaja Evropske komisije o stanju reformi pravosuđa koji će biti objavljen u januaru. U Grčkoj će se recesija nastaviti šestu godinu zaredom, a koaliciona vlada pokušaće da se održi na vlasti, uvede još jedan talas mjera štednje i da se nada da će dodatna strana pomoć pomoći da izbegne bankrot i ekonomski kolaps. **Aleks Sakelariju**, istraživač na Univerzitetu Panteion u Atini, kaže da će 2013. „definitivno biti godina od ključne važnosti za Grčku”: „Posle tri godine nezabilježene ekonomske krize, ima znakova da će se situacija stabilizovati krajem 2013“.

Što koalicija NVO za praćenje toka pregovora u poglavlju 23 traži od predstavnika vlasti

Domaći za novu vlast

Javnost treba da ima uvid u mjerila za otvaranje poglavlja 23, u pregovaračku poziciju Crne Gore i Akcioni plan Vlade za ispunjavanje mjerila za zatvaranje ovog poglavlja. Za izbor predsjednika Vrhovnog suda, Vrhovnog državnog tužioca i Zaštitnika ljudskih prava i sloboda neophodna je 2/3 većina u Sudskom savjetu, odnosno Skupštini Crne Gore, dok transparentnost rada Sudskog i Tužilačkog savjeta treba unaprijediti tako što će: njihove sjednice po pravilu biti otvorene za javnost. Takođe, treba obezbijediti provjerljivost sistema slučajne dodjele predmeta u sudskim postupcima, baviti se pitanjima provjere stručnosti i praktičnih sposobnosti sudskih vještaka, sistemski riješiti pitanje nepostojanja udžbeničke literature za obrazovanje osoba sa oštećenjem vida. Dalje, treba obezbijediti da službenici policije i drugih organa koji duže oružje redovno prolaze psihološke testove, a Ustav treba dopuniti garancijom prava 6000 građana/ki da predlože Skupštini usvajanje zakona, a što je ukinuto Ustavom iz 2007. To su samo neke od 250 zahtjeva koje je Koalicija nevladinih organizacija za praćenje toka pregovora u okviru pregovaračkog poglavlja 23 Pravosuđe i temeljna prava, uputila novoizabranim predstavnicima vlasti. Ti zahtjevi su podijeljeni u četiri prioriteta područja: reforma pravosuđa, poštovanje ljudskih prava, suzbijanje korupcije i razvoj civilnog društva. Kada je riječ o reformi pravosuđa, koalicija NVO traži da se obavijesti javnost o napretku u istragama i nasilju protiv novinara. U oblasti posvećenoj poštovanju ljudskih prava, koalicija NVO zahtijeva da se dopunama Zakona o ustavnom sudu ustavna žalbu učiniti djelotvornim pravnim lijekom za sve vidove kršenja ljudskih prava, kao i da se omogućiti Ustavnom sudu da, osim ukidanja pojedinačnih akata, može i meritorno da odlučuje u cilju efikasnije zaštite ljudskih prava „Obezbijediti da se svi postupci po tužbama zbog diskriminacije hitno sprovede“, piše u zahtjevima koalicije NVO. Oni insistiraju da se unaprijedi sistem nadzora nad izgradnjom objekata i striktno poštuju odredbe Zakona o

Promijeniti centralizovani način izbora direktora škole od strane ministra nadležnog za prosvjetu, koji omogućava dominaciju kriterijuma političke podobnosti i prepustiti izbor školskim odborima, sastavljenim od predstavnika nastavničkog vijeća i roditelja

uređenju prostora i izgradnji objekata, kako bi se poboljšala primjena standarda pristupačnosti za osobe smanjene pokretljivosti. „Obezbijediti obaveznu obuku za sudije, tužioce, centre za socijalni rad i policijske službenike o standardnim procedurama za pristup žrtvama na rodno senzitivni način i o postupanju u skladu sa ZZNP i Protokolom o postupanju insitucija u slučajevima porodičnog nasilja i nasilja nad ženama... Obezbijediti besplatnu pravnu pomoć za žrtve u svim postupcima koji slijede nakon prijavljivanja nasilja i izmijeniti Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći na način da obuhvata i slučajeve nasilja u porodici koji se po ZZNP vode kroz prekršajni postupak“, piše u zahtjevima koalicije NVO. Zahtijevaju i da se završi i usvoji strateški i programski dokument posvećen borbi protiv homofobije i transfobije sa pratećim akcionim planom za prvih godinu dana i da se nastavi sa trening obukama policijskih službenika u vezi sa boljim

Izmijeniti fiskalni kalendar u organskom Zakonu o budžetu na način da se Skupštini ostavi najmanje tri mjeseca za razmatranje prijedloga budžeta za narednu godinu

pristupom prema LGBT zajednici. Dodaje se i da je potrebno dopuniti zakonsku regulativu o uslovima po kojima se pojedincu/ki može uzeti DNK uzorak. Prema koaliciji NVO, treba precizirati zakonsku kvalifikaciju „značajno učešće manjine u stanovništvu“, što je uslov za ostvarivanje prava manjina na službeni upotrebu svog jezika. „Izmijeniti Ustav da garantuje i pravo na „odgovarajuću“ ili „pravičnu“

zastupljenost pripadnika/ca nacionalnih manjina u javnim službama umjesto dosadašnje „srazmjerne“ zastupljenosti, kako je i preporučila Venecijanska komisija“, navodi koalicija NVO. Koalicija smatra da treba izmijeniti i Zakon o izboru odbornika i poslanika kako bi se i pripadnicima/ama RAE populacije omogućilo da imaju autentičnog/u predstavnika/cu u parlamentu, kao što je omogućeno svim drugim manjinskim zajednicama. „Unaprijediti rad institucija na sprečavanju pojave prosjačenja maloljetne romske i egipćanske djece kroz dosljedno sprovođenje Zakona o javnom redu i miru i Porodičnog zakona... Hitno i potpuno sanirati ekološke crne tačke i sistematski rješavati probleme zagađivanja životne sredine... Riješiti problem pretrpanosti zatvora, posebno u paviljonu "A" KPD u Podgorici“, piše u dokumentu koalicije NVO. Potrebno je povisiti kaznenu politiku posebno u odnosu na državne službenika, kada je riječ o krivičnim djelima mučenja, zlostavljanja i iznuđivanja iskaza i uskladiti sa Konvencijom protiv mučenja. Treba, takođe, unaprijediti objektivnost, nepristrasnost i efikasnost unutrašnje kontrole rada policije. „U Zakonu o krivičnom postupku precizirati široko postavljen pritvorski osnov u pogledu izuzetnih okolnosti „koje ukazuju da bi puštanje na slobodu dovelo do ozbiljne prijetnje očuvanju javnog reda i mira“, koji dozvoljava zloupotrebe“, smatra koalicija NVO. Ukinuti zabranu okupljanja zaposlenih u štrajku „van kruga poslovnog prostora“ koja je predviđena Zakonom o štrajku jer je suprotna Ustavu i evropskim standardima, omogućiti biračima da stvarno biraju svoje predstavnike/ce ukidanjem modifikovane zatvorene izborne liste, promijeniti centralizovani način izbora direktora škole od strane ministra nadležnog za prosvjetu, koji omogućava dominaciju kriterijuma političke podobnosti i prepustiti izbor školskim odborima, sastavljenim od predstavnika nastavnčkog vijeća i roditelja, navodi se u zahtjevima Koalicije NVO. Kada je riječ o sprječavanju korupcije, koalicije NVO cijeni da je potrebno formirati nezavisnu Agenciju za borbu protiv korupcije koja bi, u dijelu borbe protiv političke

Unaprijediti rad institucija na sprečavanju pojave prosjačenja maloljetne romske i egipćanske djece kroz dosljedno sprovođenje Zakona o javnom redu i miru i Porodičnog zakona

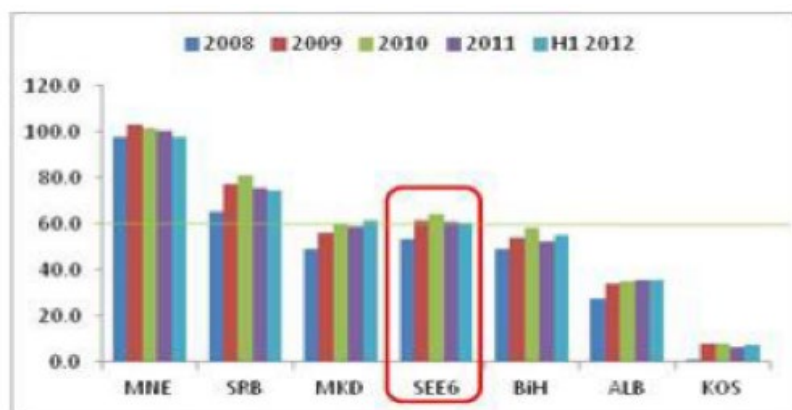
korupcije, objedinila nadležnosti za najmanje 5 važnih pitanja: finansijsko poslovanje partija, sprječavanje sukoba interesa, zloupotreba državnih resursa, lobiranje, preventivne antikorupcijske aktivnosti. „Izmijeniti fiskalni kalendar u organskom Zakonu o budžetu na način da se Skupštini ostavi najmanje tri mjeseca za razmatranje prijedloga budžeta za narednu godinu“ predlaže koalicija NVO. Kada je riječ o oblasti posvećenoj razvoju civilnog društva, oni smatraju da je potrebno izvršiti izmjene i dopune Zakona o porezu na dobit pravnih lica radi podsticanja kulture davanja i društveno odgovornog poslovanja preduzeća. „Urediti i prilagoditi internet stranice organa državne uprave građanima/kama, kako bi se olakšao pristup institucijama na ovaj način, odnosno povećala transparentnost njihovog rada. Obezbijediti pristupačnost internet stranica osobama oštećenog vida“, traži Koalicija NVO. Koalicija je ukazala da će pažljivo pratiti rad novoformirane Vlade, počevši sa određenjem prema ovim zahtjevima i redovno informisati domaću i međunarodnu javnost o svim pozitivnim i negativnim pomacima u navedenim područjima i svim aspektima pregovaračkog procesa. Koaliciju čine: Akcija za ljudska prava (HRA), Centar za monitoring i istraživanja (CEMI), Institut alternativa (IA), Sigurna ženska kuća (SŽK), Evropski pokret u Crnoj Gori, Centar za ženska prava, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić, Anima-Centar za žensko i mirovno obrazovanje, Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore, Centar za antidiskriminaciju EKVISTA, Juventas, LGBT Forum Progres, Institut socijalne inkluzije, Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM) i Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO). V.Ž.

Svjetska banka u godišnjem izvještaju upozorava da privrede regiona u 2013. ulaze u recesiju

Još jedna teška godina

Nakon dvije godine stidljivog oporavka od globalne krize, šest zemalja jugoistočne Evrope – Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Makedonija, Crna Gora i Srbija – se opet nalaze na rubu recesije, upozorava Svjetska banka u redovnom ekonomskom izvještaju o jugoistočnoj Evropi, objavljenom polovinom decembra. Među glavnim faktorima rizika su pogoršanje spoljnih faktora, uticaj veoma teške zime na privrednu aktivnost i uporno rastuća nezapošljenost, koji za posljedicu imaju i smanjenje potrošnje, investicija i izvoza. Kreditna tržišta su opet u krizi, a fiskalna konsolidacija u mnogim zemljama je pod ogromnim znakom pitanja. Broj pozajmioca koji ne vraćaju kredite ponovo raste, a kao rezultat svega toga ekonomsko okruženje se iz dana u dan pogoršava i vlade zemalja regiona se suočavaju sa veoma teškim izborom, jer neke politike neophodne za stabilizaciju privrede nemaju nužno za posljedicu i jednako neophodan ekonomski rast. Ukupno gledano, privrede regiona su u posljednje dvije godine rasle za oko 2% na godišnjem nivou, dok će ove godine ući u recesiju, sa prosječnom negativnom stopom rasta od -0.6%, kaže se u izvještaju. Projekcije nijesu, međutim, jednake za sve zemlje: privreda Srbije prolazi najgora sa negativnim rastom od preko 2%, dok će ekonomije Bosne i Hercegovine i Makedonije stagnirati, a Albanija i Crna Gora ipak bilježe

anemičan rast od 0.8 i 0.2%. Sa druge strane, autori očekuju da će ekonomski rast na Kosovu biti čak 3.6%. „Već je očigledno da će i pod najboljim mogućim uslovima oporavak u 2013. biti težak: prosječan ekonomski rast u regionu neće prelačiti 1.6%, a rizici su ogromni. Među najopasnijima su predviđena ponovna recesija u Sjedinjenim američkim državama, slab rast Eurozone, kao i rast cijena osnovnih sirovina. Još jedan razlog za zabrinutost je mogućnost novog porasta cijena prehrambenih proizvoda, što će stvoriti dodatne pritiske na domaćinstva i uticati na porast siromaštva“, kaže se u izvještaju. U dokumentu Svjetske banke se naglašava i da u ovako osjetljivim uslovima Srbija, Albanija i Crna Gora posebno moraju da nastave da smanjuju deficite i dugove, kao i da istraju na unaprijeđenju investicionog okvira i reformama javne uprave. U svim zemljama regiona, javna uprava je posebno krupna stavka u nacionalnim budžetima a odavno započete reforme još predstavljaju jedan od glavnih izazova. Međutim, nakon dvije godine teške krize, porasta nezapošljenosti i siromaštva, čak i uz najveće napore da se dovedu u red javne finansije postoji rizik da ove zemlje zapadnu u vrtložno kolo gdje naporci usmjereni na smanjenje deficita dodatno otežavaju rast, što vodi većem zaduženju, a u krajnjoj liniji i političkoj nestabilnosti. Da bi izbjegle ovaj scenario, izvještaj navodi da je neophodno ubrzati fiskalne i strukturne reforme. Države regiona su već smanjile potrošnju na minimum, što je uticalo i na pad javnih investicija pa su trenutna ulaganja jedva dovoljna za održavanje najneophodnije infrastrukture. Privatne investicije, sa druge strane, nijesu moguće bez efikasnih, komplementarnih javnih investicija, a dodatno ih usporava i loša kreditna situacija i pad domaće potražnje. Spoljna potražnja je minimalna, a trenutni obim izvoza je veoma daleko od potencijala da bude motor razvoja regiona. Najhitnije su reforme usmjerene na smanjenje javnog duga i ubrzanje strukturnih reformi, posebno u javnoj upravi i u smislu poboljšanja investicione klime i tržišta rada,

Izvor: Svjetska banka,
treći redovni Ekonomski izvještaj o jugoistočnoj Evropi

kaže se u izvještaju, i dodaje da bi zemlje regiona morale i da se dobro pripreme za očekivani skok cijena prehrambenih proizvoda. Čak i uz sve reforme unutar regiona, za stabilan oporavak i budući rast je neophodna i pomoć EU kao i međunarodnih finansijskih institucija, i to pomoć koja bi bila usmjerena na razvoj ukupnog regiona a ne samo pojedinih zemalja, kaže se u izvještaju. U novembru ove godine Evropska investiciona banka, Evropska banka za obnovu i razvoj i Svjetska banka su već najavile kreditni paket od 30 milijardi eura za jugoistočnu Evropu u naredne dvije godine. Ova sredstva će biti usmjeravana u najvećem dijelu

preko Investicionog okvira za zapadni Balkan (Western Balkans Investment Framework, WBIF), ali i drugih međunarodnih institucija. Instrument za pretpristupnu pomoć Evropske unije (IPA) je jednako bitan, posebno kao podrška institucionalnim reformama i ruralnom razvoju. Da bi ova sredstva bila efikasna, upozorava izvještaj, treba ih prije svega usmjeriti na krupne projekte za razvoj infrastrukture od regionalnog značaja (poput željeznica, auto-puteva, energetske mreže itd.), kao i na pomoć malim i srednjim preduzećima za kreiranje novih radnih mjesta. Iako se sve zemlje regiona suočavaju sa ogromnim ekonomskim problemima, ni problemi ni rješenja nijesu isti za sve. Najveći pad ekonomske aktivnosti ove godine je zabilježen u Srbiji i u Makedoniji, dok je Kosovo postiglo značajan rast, uglavnom uz pomoć novca koji pristiže iz dijaspor. Sa druge strane, Kosovo ima najveću stopu nezapošljenosti, od preko 40%, iako se smatra da veliki broj nezapošljenih radi „na crno“, dok je regionalni prosjek oko 25%, što je i dalje ogromna brojka u poređenju sa većinom zemalja Evrope. Industrijska proizvodnja najgora prolazi, što donekle objašnjava slabe izvozne rezultate: obim proizvodnje je u prosjeku manji za 10% nego prošle godine, a najveći pad je zabilježen u Albaniji (-20.3%) i Crnoj Gori (-14.7%). V.Š.

Prognoza ekonomskog rasta za jugoistočnu Evropu

	2011	2012 (proj)	2013 (proj)
Region	2.2	-0.6	1.6
Albanija	3.0	0.8	1.6
BiH	1.3	0.0	0.5
Kosovo	5.0	3.6	3.3
Makedonija	2.8	0.0	1.0
Crna Gora	3.2	0.2	0.8
Srbija	1.6	-2.0	2.0
EU	3.1	0.9	1.3

Izvor: Svjetska banka,
treći redovni Ekonomski izvještaj o jugoistočnoj Evropi

U CRNOJ GORI PLATE MANJE ZA 10%

Nakon rekornog pada privredne aktivnosti od -5.7% 2009, Crna Gora je zabilježila dvije godine rasta od preko 2%, ali su projekcije za ovu i narednu godinu daleko od ružičastih. Nezapošlenost, sa 20% radno sposobne populacije, je među najnižim u regionu, ali i dalje dvostruko veća od evropskog prosjeka. Uz kombinaciju krize i inflacije, plate su čak za 10% niže ove nego prošle godine. Usled ogromnog trgovinskog deficita koji priliv zarada od turizma i stranih investicija ne uspijeva da pokrije, Crna Gora ima i najveći deficit platnog bilansa u regionu, od oko 20% bruto domaćeg proizvoda na godišnjem nivou. Takođe, za razliku od Kosova, Bosne i Hercegovine i Albanije, gdje značajna količina novca pristiže privatnim kanalima od rođaka i prijatelja u inostranstvu, Crna Gora ima znatnu manju dijasporu, pa je i ovaj izvor kapitala znatno manji. Kao rezultat svega toga, iako je obim stranih investicija u Crnoj Gori najveći u regionu, odnosno sa 869 dolara po glavi stanovnika gotovo tri puta veći od regionalnog prosjeka od 285 dolara, ukupna privatna i strana dugovanja Crne Gore su već nekoliko godina na nivou ukupnog BDP-a, u poređenju sa regionalnim prosjekom od 60%. Mali su izgledi da će Crna Gora moći da smanji nivo dugovanja: iako je Vlada skresala potrošnju za čak 10% u odnosu na 2008, što je najveći rez u regionu, državni prihodi su opali još više u ovom periodu, za čak 20%, što za rezultat ima samo još veći deficit.

(Ne)transparentnost Univerziteta Crne Gore

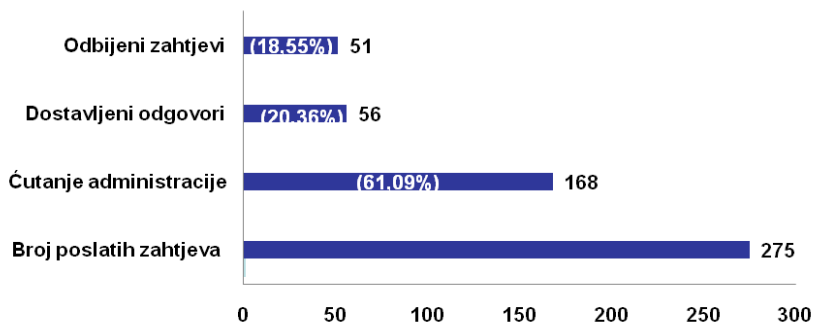

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je 26. decembra 2012. održao konferenciju za medije na temu korupcije u obrazovanju i (ne)transparentnosti u radu Univerziteta Crna Gore (UCG). Tema korupcije u obrazovanju otvorena 2008. od strane Centra za građansko obrazovanje i Centra za monitoring (CEMI) nerijetko je bila zapostavljena od dijela rukovodeće akademske zajednice. Nalazi i istraživanja koja su godinama prikupljana i koja su ukazivala na postojanje korupcije, nisu naišla čak ni na javnu osudu, a kamoli na neke konkretnije akcije poput akcije „Index“ u Hrvatskoj. CGO je od oktobra radio na analizi pojedinih segmenata rada UCG. Finansijska situacija na UCG i višegodišnji problemi koji su gurani pod tepih, a sve kako se ne bi priznale koruptivne radnje na UCG i krenulo

u obračun sa istima, su doveli do kulminacije kako skandaloznih događaja neprimjerenih akademskoj instituciji, tako i minusa većeg od 10 miliona eura, što zahtijeva hitne reakcije nadležnih organa, istakli su predstavnici CGO-a.

U tom kontekstu, CGO je detektovao ključne probleme u radu Univerziteta Crne Gore. **Snežana Kaluđerović**, pravna savjetnica u CGO-u izdvojila je sljedeće probleme: ne-transparentnost rada Univerziteta Crne Gore; nezakonite radne angažmane koji uključuju duplo zapošljavanje; nedodirljive i privilegovane profesore koji ne uključuju kontrolu njihovog rada; ostvarivanje enormnih zarada pojedinih profesora koji su angažovani na više predmet, ali i univerzitetskih jedinica dok na drugoj strani postoji nedostatak nastavnog kadra (naročito saradnika) u odnosu na sve veći broj studenata; tajnost, odnosno nepreciznost podataka u imovinskim kartonima pojedinih dekana; selektivan pristup u analizi rada fakultetskih jedinica; smanjen budžet Univerziteta Crne Gore, nejasni dodatni prihodi i nedomaćinsko upravljanje finansijskim sredstvima; kontraverzne procedure pri izboru studenata povjerenika na univerzitetskim jedinicama za studentski Parlament što je obezbjeđenju većine po volji predsjednika UO u Senatu Univerziteta, nezainteresovanost istražnih organa da se bave radnjama na Univerzitetu Crne Gore.

CGO je koristeći odredbe Zakona o slobodnom pristupu informacijama uputio 275 zahtjeva UCG i njegovim organizacionim jedinicama, od 1. oktobra do 20. decembra 2012. Kvalitet dostavljenih informacija je značajno varirao. Dok su neki organi dostavljali informacije sa detaljnim odgovorima, drugi organi su dostavljali polovične odgovore, upućivali na sajt ili druge izvore, a u najčešćem slučaju je bilo prisutno ćutanje administracije navedenih organa. Broj odgovorenenih zahtjeva u smislu dostavljanja rješenja da li je dozvoljen pristup

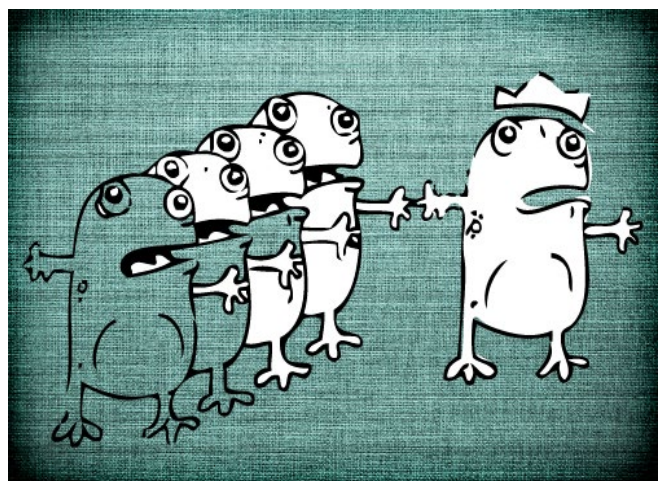

ili je zahtjev odbijen je 105 ili 38,18%. Broj odgovora u smislu dozvoljenog pristupa i odbijenih informacija je 56 ili 20,36%. Broj odbijenih zahtjeva je 51 ili 18,55%. Broj zahtjeva na koje nijesmo dobili nikakve odgovore čutanje administracije 168 ili 61,09%. Generalno, UCG se pokazao neažurnim, često je kršen zakonski rok od osam dana i uobičajena je praksa dostavljanja polovičnih informacija. Snežana Kaluđerović je naglasila kako je UCG najčešće pribjegavao izigravanju Zakona pri davanju odgovora ili netačnom dostavljanju odgovora zbog različitog tumačenja zakona, kao i potpunom oglašavanju o Zakon o slobodnom pristupu informacijama.

Elektrotehnički fakultet je bio najažurniji kada je u pitanju broj odgovorenih zahtjeva sa 12,38% u odnosu na ukupan broj odgovorenih zahtjeva (ali to ne znači da su informacije i dostavljene), dok Medicinski i Pomorski fakultet nijesu odgovorili ni na jedan zahtjev CGO-a u ovom periodu ili 0,00%. Prirodno matematički fakultet je bio najažurniji kada je u pitanju broj odbijenih zahtjeva sa 12,38% u odnosu na ukupan broj odgovorenih zahtjeva. Fakultet likovnih umjetnosti je bio najažurniji kada su u pitanju zahtjevi na koje je dozvoljen pristup i dostavljene detaljne informacije sa 14,29% u odnosu na ukupan broj zahtjeva sa odobrenim informacijama, što nije bio slučaj sa Medicinskim, Građevinskim i Fakultetom za pomorstvom, koji su rekorderi u čutanju.

Najčešće grupe pitanja odnose se na finansijski minus Rektorata UCG, kao i prihode UCG-a u školskoj 2011/2012 godini od školarina studenata, specijalizanata i postdiplomaca, izrade projekata, vođenje pregovora. Dodatno, pitanja su se odnosila na spisak svih primanja po raznim osnovama svim profesorima, asistentima, saradnicima, demonstratorima i ostalima u 2012; spisak profesora i saradnika na UCG koji drže predavanja i vježbe na tri i više predmeta u školskoj 2009/10, 2010/11 i 2011/12; kopije izvještaja upravljačkog tijela Pravnog fakulteta sa izvještajem rukovodioca

službe za unutrašnju reviziju; kopije zapisnika sa sjednice Upravnog odbora 01.10.2012, od 09.10.2012.god, 10.10.2012, kao i kopije zapisnika sa kasnije održanih sjednica; plan budžeta fakulteta za 2010, 2011 i 2012.godinu; završni račun svih fakulteta za 2010. i 2011. godinu. Pitanja su se odnosila i na to koliko Vijeće Ekonomskog fakulteta ima članova i ko su članovi vijeća, kao i stalno zapošljeni članovi Vijeća na Ekonomskom fakultetu (isto pitanje je upućeno FPN-u i Pravnom fakultetu). Dodatno, tražene su kopije dokumenata koje su kandidati podnijeli prilikom kandidovanja za studentske izbore.

UCGre je najčešće odbijao tražene informacije, tj. nije dostavljao tražene odgovore pod opravdanjem tajnosti podataka ugrožavanje privatnosti i drugih ličnih prava pojedinaca. Organi i jedinice UCG-a su često upućivali na sajt na kojem nijesu postojali traženi podaci ili su ih preko noći postavljali, istakla je Kaluđerović. Nerijetko su dostavljani različiti odgovori zbog različitog tumačenja zakona. Ona je najavila da će CGO i dalje insistirati na zakonitom radu UCG, što uključuje i transparentnost rada ove institucije. Kaluđerovićeva je kazala da bi mediji morali više, temeljnije i sadržajnije pratiti ovo pitanje jer prema njenim riječima saradnjom NVO i medija može biti ostvaren pozitivan uticaj na promjenu postojećeg stanja na državnom Univerzitetu.

D.N.

Uspješno okončan III Festival filma o ljudskim pravima "Ubrzaj"

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je u saradnji sa Crnogorskim narodnim pozorištem (CNP), Univerzitetom Crne Gore (UCG), Beldocs-om, Radio-televizijom Crne Gore (RTCG) i Vladom Crne Gore od 10. do 15. decembra 2012. organizovao III Festival filma o ljudskim pravima „Ubrzaj“. Festival su obilježili i novi partneri, dnevne novine i portal „Vijesti“, *DHL Express Crna Gora*, *Compania De Vinos* i *Studio Mouse*.

Ovo izdanje Festivala filma o ljudskim pravima «Ubrzaj» okarakterisao je bogat program sa velikim brojem nagrađivanih filmskih naslova na prestižnim festivalima, počev od Berlinskog filmskog festivala pa do Sundancea, a iz najnovije produkcije nastale tokom 2011. i 2012. Prilikom selekcije fokus je bio na filmovima koji nose jaku priču i poruku koja se tiče ljudskih prava, koja govori o patnji i budi empatiju. Ukupno je prikazano 16 filmova eminentnih produkcijskih kuća iz čitavog svijeta: *Marina Abramović: Umjetnica je prisutna*, *Lice revolucije*, *Ai Weiwei: Nije mi žao*, *Dragan Wende – West Berlin*, *Marli*, *Reunion*, *Ljudi koji se ne broje*, *Kad svane dan*, *Stan*, *Nije ti život pjesma Havaja*, *Porodični portret u crno bijelom*, *The Black Power Mixtape 1967–1975*, *Poslednji dani ovde*, *Ovo nije Kalifornija*, *Indignados* i *Gdje idemo sada*. Publika u Crnoj Gori je imala je priliku da među prvima u svijetu gleda najprobranije i najkvalitetnije filmove koji su vezani za temu zaštite ljudskih prava. Preko 2000 građana i građanki Crne Gore je ispratilo projekcije ovih filmova tokom šest festivalskih dana što je u cjelosti prevazišlo očekivanja organizatora i pokazalo da je publika u Crnoj Gori zainteresovana za ovakav tip festivalskih dešavanja.

Festival je nastao kao ideja CGO-a da ucrtta Podgoricu i Crnu Goru na kulturnu mapu regiona koji već dugi niz godina njeguje sličnu vrstu festivalskog dešavanja i promocije ljudskih prava. Uspjeh trećeg Festivala je dodatno motivisao zapošljene u CGO-u da dalje razvijaju ovaj vid komuniciranja ljudskih prava. Festival je ispred CGO-a koordinirao **Nikola Džonović**.

3. Festival filma o ljudskim pravima / Ubrzaj.me / Foto: Ilija Perić © Centar za građansko obrazovanje / identity & promotion

Izbori i izborni programi 2012 – suština ili forma

Na konferenciji o toku i karakteru izborne kampanje 2012 *“Izbori i izborni programi 2012 – suština ili forma?”* održanoj u u Podgorici 29. novembra 2012, predstavnici političkih partija, medija i civilnog sektora su iznijeli iz različitih uglova svoje viđenje izbornog programa, i načina na koji je vođena izborna kampanja. Događaj organizovan od strane Centra za građansko obrazovanje (CGO), uz podršku fondacije Friedrich Ebert, obilježila su različita mišljenja o pristupu medija izbornoj kampanji, o načinu vođenja izborne kampanje od strane političkih partija, ali i o propustima i napretku istih u odnosu na prethodne izborne kampanje.

Moderator na prvoj sesiji, na temu „Što su građani i građanke Crne Gore imali u izbornoj ponudi 2012. kroz prizmu zbornih programa, i sa koliko uvjerljivosti im je to nudeno?“, bio je **Boris Marić**, viši pravni savjetnik u CGO-u, a panelisti **dr Zoran Stoilković**, profesor Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu, **Goran Jevrić**, član Izvršnog odbora Demokratske partije socijalista, **Aleksandar Damjanović**, član Izvršnog odbora Socijalističke narodne partije, **Azra Jasavić**, potpredsjednica Pozitivne Crna Gora i **Kemal Zoronjić**, član Predsjedništva Bošnjačke stranke.

Drugu sesiju na temu „Ko nas je i kako informisao u izbornoj kampanji: partije ili mediji? Koji su principi medija o izvještavanju tokom kampanja, a koji izazovi?“ moderirala je **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a, a panelisti su bili **Marina Vuković**, urednica prvog programa RTCG-a, **Vladan Mićunović**, glavni i odgovorni urednik TV Vijesti, **Srdan Kusovac**, glavni i odgovorni urednik Pobjede, **Rajka Raičević**, urednica političke rubrike u Danu i **Draško Đuranović**, glavni i odgovorni urednik Portala Analitika.

Seminar o viznoj liberalizaciji

U Draču (Albanija), od 14. do 16. decembra 2012. održana je regionalna konferencija pod nazivom „Vizna liberalizacija za Kosovo– izazovi u implementaciji Mape puta“, u organizaciji kosovske Fondacije za razvoj civilnog društva, uz podršku Soroš fondacije za otvoreno društvo Kosova. Cilj ovog skupa bio je da panelisti iz zemalja zapadnog Balkana podijele svoje viđenje vizne liberalizacije i predstavnicima Vlade Kosova prenesu iskustva iz procesa ispunjavanja uslova i kriterijuma iz Mape puta za viznu liberalizaciju. Panelisti su bili: **Vladimir Petronijević**, izvršni direktor grupe 484 (Srbija) **Marija Ristevska** izvršna direktorka Centra za javne politike i istraživanja iz Skoplja (Makedonija), **Ilir Qorri**, Ministarstvo evropskih integracija (Albanija) i **Ana Vujošević**, koordinatorka programa za evropske integracije u Centru za građansko obrazovanje (Crna Gora). Na konferenciji je učestvovalo preko 60 predstavnika Vlade Kosova koji su direktno uključeni u ispunjavanje uslova iz Mape puta.

Central European University (CEU): Postgraduate studies in Political Science

The program focuses on research methods, comparative political economy, democratic political institutions, political regime change, party systems and voting behaviour, the role of media in democratic politics, analytical and normative political theory, constitutional theory and political sociology. The one-year MA program and the PhD program are accredited in the US, the two-year MA program has both Hungarian (European) and US accreditation. The department was placed among the best 100 universities in the world for three years consecutively by Quacquarelli Symonds and it was ranked one of the best political science departments in Europe, receiving six stars from the CHE - Centre for Higher Education Development in 2010. CEU offers a wide range of financial assistance for prospective students. Scholarships and tuition fee waivers are available for both Master (one-year and two-year) and PhD studies on a competitive basis. The majority of CEU students receive internal or external financial aid while about 90% of the students at the Political Science Department are granted some kind of financial aid, ranging from tuition waiver to full stipends. The deadline for the next round of applications is January 24, 2013.

For more information, please visit <http://politicalscience.ceu.hu/>

Full fellowships for training programme Integrity of Civil Servants

In March 2013 The Hague Academy for Local Governance organises the training Integrity of Civil servants. Full fellowships will be provided by the Netherlands' Government to senior civil servants and policy makers at national Ministries or subnational government in the following countries: Albania, Bosnia-Herzegovina, Croatia, Kosovo, Macedonia, Montenegro, Serbia and Turkey. Deadline for application is 27 January 2013.

For more information, please visit www.asser.nl/matrapatrol

Izdavač: Centar za građansko obrazovanje (CGO)
EIC Bilten - Evropski puls - je elektronski časopis koji izlazi uz podršku
fondacije Friedrich Ebert. Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.
Urednik: Vladan Žugić
Uređivački kolegijum: mr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević,
dr Vladimir Pavićević, Damir Nikočević, Petar Đukanović
Prevod i lektura: CGO
Art direktor: Ilija Perić
Ilustratorka: Dragana Koprivica
Produkcija: identity & promotion

Adresa redakcije: Njegoševa 36/I
Tel/fax: +382 20 665 112, 665 327
ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org

Evropski puls možete preuzeti svakog posljednjeg petka u mjesecu na sajtu www.cgo-cce.org